

ПІСЛЯМОВА

Перший радянський голодомор відбувся внаслідок об'єктивних та суб'єктивних причин, якими були засуха, продрозкладка, ін. Голод у південних губерніях України був спричинений надмірним викачуванням хліба за межі республіки після неврожаю 1921 р. на користь „червоних столиць“ Росії й голодуючого Поволжя, а після стабілізації продовольчого становища – на потреби форсованого промислового відродження СРСР. Але керівник держави того часу – В. І. Ленін не визнавав голоду в Україні й допомогу у міжнародних організацій просив тільки для голодуючих Поволжя.

Перший голодомор мав місце під час агонії воєнного комунізму.

Лише завдяки вимозі Американської організації допомоги, що поставила допомогу Поволжю в залежність від гарантій отримання допомоги Україною, більше того – в залежність від доступу американських допомогівих загонів до голодуючих українців, таку допомогу Україна отримала.

Демографічні наслідки продовольчої політики радянського уряду були жахливими.

Насильницька форсована колективізація, здійснювана за директивами Й. Сталіна через партійно-державні постанови ЦК ВКП(б) та Раднаркому СРСР, розкуркулювання з виселенням сімей трударів-хліборобів до Сибіру, конфіскаційні хлібозаготівлі, вилучення в селян під час подвірних обходів й обшуків усіх продуктів харчування, вивіз зерна з України на початку 30-х років спричинили масовий голодомор з вимиранням хліборобських сімей, хуторів, сіл... Голодоморне жахіття поглинуло, за даними різних дослідників, від 5 до 9 млн. людей. У 1933 р. загалом в Україні вмирав кожен п'ятий сільський житель. Майже з суцільною смертністю траплялися села у південних районах.

В Полтавській та Чернігівській обл-х вимирало від 25 до 70% сільських мешканців. Голодна смерть спустошила с. Битяги на Полтавщині. Трохи не повністю загинуло велике с. Гаврилівка Межівського р-ну Дніпропетровщини. У цій області призначена Сталіним надзвичайна хлібозаготівельна комісія, якою керував В. Молотов, заготовила в той час близько мільйона пудів зерна на експорт. Найбільше страждали від голодного виснаження – дистрофії і супутних хвороб – тифу, туберкульозу та ін. старі люди і діти. Так призвідці-творці голодомору – Сталін, його найближче оточення через обласні й місцеві радянсько-партійні органи, позбавивши населення продуктів харчування, замахнулися на майбутнє українського народу. Голодоморний терор залишив мільйони безіменних поховань (померлих звозили й звальювали у великі загальні ями), страшну спустошеність у серцях й душах людей. Загороджувальні загони на кордонах запобігали втечі голодуючих за межі республіки.

Забране силою у селян зерно відправлялося на продаж у західні країни з метою придбання техніки для проведення індустріалізації, здійснення так званого „великого перелому“.

Фізичне винищення українських селян штучним голодомором упродовж 1932–1933 років – свідомо і цілеспрямована акція комуністичного тоталітарного режиму в Україні. Дискримінаційна і водночас злочинна класова ідеологія більшовизму, що призвела до громадянської війни, масового терору, депортацій великих етнонаціональних груп населення, спричинила жахливу катастрофу ХХ століття – геноцид в українському селі.

Терор голодом став глобальним репресивним засобом упокорення волелюбних українських хліборобів, способом вирішення конкретних національно-політичних та соціально-економічних питань: ліквідації самодіяльних селянських господарств – соціальної основи української нації, покріпачення шляхом колгоспізації, формування колгоспного селянства – новітнього класу рабів, створення колгоспів – соціалістичних фабрик зерна та сировинного прирідку промисловості.

Основними причинами голодомору стали – масова колективізація селянських господарств, грабіжницька і людиноненависницька політика розкуркулення та хлібозаготівель по-сталінському. Протягом 22 місяців на території Української СРР нестерпно голодували 24 млн. хліборобів, з них лише на теренах 6 областей та МАСРР, що входили до її складу, померли 5,5 млн. чоловік, переважну більшість яких ста-

новили діти. Етнічні українці гинули від голодної смерті на Кубані, Північному Кавказі та в Казахстані.

Суцільна колективізація, яку запровадив більшовицький режим в Україні насильно, завдала сільському господарству непоправних господарсько-економічних втрат. Внаслідок її здійснення зазнали цілковитого розорення 5 млн. селянських господарств, з них 200 тис. були депортовані до Сибіру, Далекого Сходу (близько 1 млн. чоловік). Їхнє майно привласнила радянська влада, розпродуючи на районних торгових ярмарках, використовувала у колгоспах сільськогосподарський реманент і тяглову робочу худобу. За роки колективізації та голоду катастрофічно зменшилося майже вдвічі поголів'я худоби, у тому числі коней на 3,1 млн. та корів на 1,3 млн. голів. У подвірному селянському користуванні кількість худоби скоротилася у 7,5 раза.

Колгоспників свідомо позбавляли засобів існування упродовж багатьох місяців. Репрезентативні і цілком достовірні архівні документи свідчать про те, що колгоспники не одержували хліба за результатами сільськогосподарського виробництва протягом шести – дев'яти місяців. За невиконання так званого державного плану хлібозаготівель комуністичний режим припиняв будь-яке продовольче постачання сіл і великої низки районів, запроваджуючи сумнозвісну систему „чорних дощок“. Упродовж 1928–1933 років радянський уряд прийняв і запровадив десятки указів, постанов, законів, якими позбавляв мільйони селян засобів до існування.

Голодомор 1932–1933 років в Україні, методи і масштаби його творення, соціально-демографічні, економічні та морально-психологічні наслідки цілком відповідають основним статтям Конвенції про попередження злочину геноциду та покарання за нього, ухваленої 9 грудня 1948 р. Генеральною Асамблеєю ООН. Архівні документи та спогади очевидців засвідчуюють скоєння акта геноциду в українському селі протягом 1932–1933 років. Усі п'ять пунктів статті 2-ї названої Конвенції (вбивство членів етнонаціональних груп, нанесення важких тілесних пошкоджень та психічного розладу, навмисне створення таких життєвих умов, котрі розраховані на повне або часткове фізичне винищення, заходи, розраховані на попередження дітонародження, насильницьке передавання дітей з однієї групи до іншої) мали місце в українському селі. Голод супроводжувався не лише жакливими картинами масового канібалізму, труподства, самогубства, а також антилюдяними діями представників комуністичного режиму: репресіями,

масовими розстрілами селян, позасудовими вироками, утаємненням масових вбивств за невиконання хлібозаготівельних планів, пограбуванням селян.

Безперечним доказом геноциду є факт утаємнення радянськими владними структурами масового голодомору в українському селі. Лиштування Сталіна з представниками комуністичної диктатури в Україні про голод відбувалося під грифом „таємно“. Замовчування Радянським Союзом факту голоду упродовж шістдесяти років – також переконливий доказ утаємнення злочину. СРСР переконав уряди зарубіжних країн в тому, що в Україні голоду немає, хоч дипломатичні місії багатьох європейських держав в УСРР знали про жахливі факти людомору в українських селах та містах (листи італійських та німецьких консулів в Україні зберігаються в архівах). Ліга Націй відхилила звернення представництв української політичної еміграції про голод в Україні, прийнявши у 1934 р. до свого складу СРСР – державу, що заподіяла акт геноциду проти власного народу. Ліга Націй, догоджаючи власним політичним інтересам, свідомо долучилася до утаємнення голоду-геноциду в Україні 1932–1933 рр.

Голод-геноцид в Україні, скоєний комуністичним режимом диктаторського типу упродовж 1932–1933 рр., вважаємо політичним злочинном, що, власне, й відповідає Конвенції про геноцид 1948 р., а відтак вимагаємо міжнародного суду над злочинцями, повернення матеріальних та моральних збитків селянам України, які зазнали їх внаслідок масової колективізації та розкуркулення, голодомору та репресій. Вимагаємо від комуністичних партій Росії та України, що є спадкоємцями ВКП(б) й КП(б)У, повернення матеріальних збитків жертвам сталінського терору голодом в Україні. Вважаємо доцільним прирівняти жертв голодомору до статусу репресованих.

Необхідно створити національний меморіальний комплекс жертв голоду-геноциду і масових репресій, заснувати дослідницький центр виявлення та збереження документації про жахливу катастрофу українського народу ХХ ст.

Третій радянський голодомор був організований в часи реставрації системи конфіскаційних заготівель сільгосппродукції в українському селі. Й. Сталін повернув селян до системи, створеної в 30-х роках.

Ряд знаних науковців-дослідників кваліфікують післявоєнний голод, як і людомор 1931–1933 рр. в Україні, свідомим геноцидом щодо українського народу. Дійсно, сплановане винищення населення

імперською комуністичною системою не можна оцінити інакше, як геноцид. Повоєнний штучний голодомор системою щільно замовчувався.

Голодомори 20-х, 30-х та 40-х років в Україні, як свідчать документи, стали прямим наслідком злочинної політики комуністичної верхівки, В. Леніна, Й. Сталіна, їх сподвижників. Людомори забрали мільйони життів, посилили міграцію з села найбільш працюючої й кваліфікованої частини населення, поглибили апатію тих, які, переживши муки голоду, залишилися живими.

Держава відповіла на це посиленням позаекономічного примусу, обмеженням свободи пересування тощо. Лиш на короткий час владі вдавалося домагатися деякого підвищення трудової активності знесилених лихоліттями людей. Деструктивні наслідки антилюдяної політики були довготерміновими.

Економічна історія соціалізму зі створеними колгоспами була довгим ланцюгом відчайдушних спроб здобувати хліб насущний.

Після смерті у 1953 р. Й. Сталіна розпочалася реабілітація жертв сталінських репресій. Доповідь М. Хрущова про культ особи Сталіна та його наслідки на XX з'їзді КПРС означала крах „класичного“ сталінізму, хоча соціальне його коріння у вигляді тоталітарної системи, партійної і державної бюрократії не було вирване. Традиції сталінщини виявилися дуже живучими.

Деякі політичні діячі та й науковці прагнуть знайти у сталінській системі позитивне, вказуючи на забезпечення порядку, виховання відповідальності, зосередження сили всієї нації для досягнення тих чи інших цілей. Але для цього зовсім не обов'язково потрібна авторитарна система з усіма її нелюдськими вадами: репресіями, депортаціями, голодоморами...

На зламі XX сторіччя ми мали можливість бачити підсумки всеобучу в „школі комунізму“. Їй були притаманні абсолютизація класової боротьби як основи суспільства, жорсткий централізм в організації побудови і діяльності, нетерпіння до опозиції, недооцінка або заперечення реформ, опора на насильство, як головний засіб здійснення необмеженого панування диктатури партії, доведеної Сталіним до крайнього тоталітаризму. Сталінська система була антигуманною й нерациональною. Селянство він повернув до кріпацького стану, запровадив широке застосування примусової праці. Його методи – позаекономічний примус, грубе насилля і обман народу.

Житель с. Серафинців Вороновицького р-ну Вінницької обл. інвалід війни Ремлюга, згадуючи про голод, говорив: „...Якби нам дали землю, так було б краще. Я б обробив землю так, що врожаю вистачило б і мені, й державі. Працювати в колгоспі нема ніякого сенсу...“

Сталінщина, комуністична тоталітарна держава не наблизила суспільство до нормального людського життя.

Соціалізм ніде у світі не розв’язав проблему хліба. Напевне, тому, що в умовах соціалізму вона є нерозв’язною. Однак досвід багатьох країн показує, що цю проблему можна вирішувати лиш там, де є справжня демократія.

Голод у ХХ ст. – наслідок функціонування диктаторських тоталітарних режимів. І це – майже незаперечна закономірність.

Назрілою потребою для дослідників у незалежній Україні є опублікування документів і матеріалів з питань голодоморів, глибоке дослідження цієї жагучої проблеми на архівних джерелах та свідченнях очевидців. Необхідно вивчати документи й матеріали місцевих архівів, збирати й вивчати спогади-свідчення людей, які пережили ці лиха. Потребою є розповідь людям, молоді про трагедію голодів у науково-популярних виданнях для того, щоб подібне ніколи не повторилося.

Нагальним завданням науковців, краєзнавців є дослідження проблеми голодоморів 1921–1923, 1932–1933, 1946–1947 рр. на регіональному рівні. Необхідно виявляти та вивчати документи місцевих архівів, записувати спогади-свідчення людей, які самі пережили голодоморне лихо чи були свідками голодоморів, на цій основі створювати збірники документів і матеріалів про голоди в селах, селищах, районах, містах, областях України, за можливістю складати поминальні списки жертв голодоморів, видавати книги пам’яті. Історію голодоморів жителям регіонів можуть донести експозиції краєзнавчих музеїв, створені на документальних матеріалах та розповідях земляків. До пошукової краєзнавчої діяльності варто залучати учнівську та студентську молодь, широко громадськість.

Головна мета такої роботи – вшанування пам’яті убієнних голодами, виховання усвідомлення необхідності побудови суспільства для людини, в якому голодоморам не може бути місця.